

Asia: VN/13261/2020

Lausuntopyyntö Suomen kansallisen biotalousstrategian päivityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjanmaan liitto kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä lausuntopyynnöstä koskien kansallisen biotalousstrategian päivitystä. Pohjanmaan liiton mielestä nyt on erittäin sopiva ajankohta biotalousstrategian päivittämiselle. Muun muassa EU:n vihreän kasvun ohjelma, kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma ja Pariisin ilmastopöytäkirja edellyttävät valtioilta toimenpiteitä, joita löytyy Suomen kansallisesta biotalousstrategiasta. Biotalousstrategiassa on varsin onnistuneesti määritelty se, mikä on biotalouden rooli kestävän kehityksen ja ilmastomuutoksen hillitsemisen erittäin laajassa kokonaisuudessa.

Pohjanmaan liitto on samaa mieltä siitä, että biotalouteen kohdistuu paljon huomiota ja toiveita, mutta myös melkoisia ristipaineita niin kotimaassa kuin Euroopan Unionissa. Siksi onkin tärkeä määritellä tarkasti mihin Suomi pyrkii omalla biotalousstrategiallaan. Biotalouden eri sektoreiden arvonlisän ja kasvu-potentiaalin nostaminen strategian keskeiseksi tavoitteeksi on Pohjanmaan liiton mielestä järkevä valinta. Suomen on pyrittävä nostamaan tuotteiden ja palvelujen jalostusarvoa, ja sitä kautta niistä saatavia vientituloja kaikilla talouden sektoreilla. Biotalouden saralla tämä on kieltämättä erityisen tärkeää, koska siinä ei ole vielä erityisen hyvin onnistuttu.

Biotalousstrategiassa on hyvin käyty läpi muita teemaan liittyviä valtioneuvoston strategioita ja politiikkaohjelmia sekä kansainvälisiä sitoumuksia, strategioita ja ohjelmia. Tämä katsaus antaa hyvän kuvan siitä, kuinka laaja joukko rajapintoja on otettava huomioon tämän kaltaista kansallista strategiaa laadittaessa.

Biotalousstrategian visio 2035 on lyhyt ja ytimekäs: Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää. Tavoitteena on luoda kestäviin ratkaisuihin perustuvaa taloudellista kasvua ja työpaikkoja tuottamalla mahdollisimman korkean arvonlisän tuotteita ja palveluita. Tavoitteena on nostaa arvonlisän 3 %:n vuosikasvutavoite 4 %:iin, mikä tarkoittaisi 50 mrd. euron arvonlisää vuonna 2035.

Pohjanmaan liiton mielestä selkeä ja mitattava tavoiteasetanta antaa hyvän lähtökohdan strategian toteuttamiselle.

Vuoden 2014 biotalousstrategian strategiset päämäärät on korvattu nyt painopistetarkastelulla. Strategian neljä painopistettä ovat 1) Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta, 2) Vahva osaamis- ja teknologiaperusta, 3) Kilpailukykyinen toimintaympäristö ja 4) Bioressien ja muiden ekosysteemipalveluiden käytettävyyden ja kestävyys. Kuten strategian visiosta kävi jo ilmi, suurimman huomion valmistelussa sai nimenomaan biotalouden arvonlisää edistävät toimet yleisesti ja eri sektoreilla. Pohjanmaan liiton mielestä valitut painopisteet ovat loogisia ja perusteltuja lähtökohtia toimenpiteiden suuntaamiselle.

Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta

Painopisteen keskeisenä tavoitteena on se, että nykyisten välituotteiden lisäksi tuotetaan enemmän ja laajempi valikoima korkeamman arvonlisän tuotteita. Pohjanmaan liitto pitää myös tärkeänä sitä, että arvonlisästä keskusteltaessa nostetaan esille myös tehokkaat kierrätysprosessit sekä toimivat kiertotalouden liiketoiminta- ja yhteiskuntamallit. Strategiassa tuodaankin hyvin esille, että yksi biotalouden keskeisistä voimavaroista on kyky hyödyntää kestävästi ja tehokkaasti raaka-aineita, mukaan lukien sivuvirrat, korkean arvonlisän tuotteiden ja kemikaalien valmistuksessa. Pohjanmaan liitto kannattaa vahvasti myös biotalouden vihreän siirtymän TKI-ohjelman ja bio- ja kiertotaloutta edistävien demonstraatio- ja laiteinvestointien rahoittamista.

Tulevina vuosina kun kehittämisrahaa on poikkeuksellisen paljon jaossa johtuen muun muassa koronapandemiaan liittyvistä elvytystoimenpiteistä, eri rahoittajien välinen yhteistyö nousee keskeiseen asemaan. Myös vuoropuhelu julkisen sektorin ja yritysten välillä täytyy olla avointa ja toimivaa, jotta rahoituksen kohdistamisessa onnistuttaisiin. Pohjanmaan liitto korostaa myös alueellisten ja paikallisten pilotointiympäristöjen merkitystä kehitettäessä uusia innovatiivisia menetelmiä kansallisille ja kansainvälisille markkinoille. Menetelmiä ja tuotteita kannattaa aina ensin testata pienemmässä mittakaavassa.

Pohjanmaan liitto kannattaa lämpimästi strategiassa esitettyä alueellisten biotalouden toimeenpanosuunnitelmien laadintaa, mutta edellyttää, että siihen tarjotaan myös konkreettista taloudellista tukea hankerahoituksen muodossa.

Vahva osaamis- ja teknologiaperusta

Kuten urheilussa ei kannata odottaa menestystä ilman kovaa ja määrätietoista harjoittelemista, niin biotalouden arvonlisän kasvattamisessa ei voida unohtaa korkeatasoisen TKI-toiminnan merkitystä.

Korkeaa arvonlisää synnyttäviä innovaatioita ei synny ilman osaavia ja motivoituneita tutkijoita. Tutkijat voivat toimia korkeakouluissa tai yrityksissä. Tärkeintä on, että heille tarjotaan riittävät toimintaedellytykset valjastaa osaamisensa kotimaisten biotalousinnovaatioiden kehittämiseen. Lisäksi on panostettava julkisia kehittämisvaroja tutkimuksen kautta syntyvien uusien innovaatioiden tuotteistamiseen.

Pohjanmaan liitto pitää erittäin tärkeänä tutkimuksen ja elinkeinoelämän välisen yhteistyön vahvistamista. Tässä yhteydessä kannattaa hyödyntää aktiivisesti korkeakoulusektorin alueellisia tutkimusinfrastruktuureja. Alueet ovat kehittäneet omia innovaatioekosysteemejään älykkään erikoistumisen periaatteiden mukaisesti vastaamaan juuri tähän tarpeeseen.

Korkeatasoista TKI-toimintaa ei synny ilman laadukasta ja monipuolista koulutusta kaikilla koulutustasoilla. Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että tämä näkökulma on saanut riittävästi huomiota strategiassa. Strategiassa tuodaan esille joukko toimenpiteitä, joiden tavoitteena on vahvistaa biotalouden alan kiin-nostavuutta opiskelijoiden vaihtoehtona. Oli kyse nuorten tutkintokoulutuksesta tai jatkuvan oppimisen eri vaihtoehtoista.

Kilpailukykyinen toimintaympäristö

Kuten strategiassa tuodaan esille biotalouden toimintaympäristöä määrittää kotimainen, EU-tason sekä kansainvälinen toimintaympäristö siihen liittyvine säädös- ja politiikkaympäristöineen. Pohjanmaan liiton mielestä kansallisessa strategiassa on tärkeintä varmistaa se, että ainakaan kotimainen säädös- ja poliitiikkaympäristö ei rajoita biotalouden kehittymistä korkean arvonlisän toimialaksi. Esimerkiksi kiertotalouden kohdalla on syytä käydä tarkasti läpi ovatko kansalliset säädökset ajan tasalla toimialalla tapahtuneen kehityksen kanssa. EU-tason ratkaisut eivät ole pelkästään Suomen päätettävissä, mutta esimerkiksi metsäsektoriin liittyvissä ratkaisuissa aktiivinen ja pitkäjänteinen edunvalvonta on luonnollisesti keskeisessä asemassa.

Strategiassa tuodaan esille miten julkisten rahoitusinstrumenttien käyttöä tulisi edistää biotalouden arvoketjujen kehittämisen eri vaiheissa. Pohjanmaan liitto pitää esitettyjä toimenpiteitä tärkeinä. Erityisesti pk-yrityksille suunnattuun yritysneuvontaan sekä biotalousratkaisuja tukevien logistiikkaratkaisujen ja liikenneinfran kehittämiseen tulisi panostaa julkista rahoitusta. Pohjanmaan liitto pitää myös rajat ylittävän yhteistyön kehittämistä tärkeänä, ja tuo esille uuden Interreg Aurora -ohjelman tarjoamat mahdollisuudet Suomen Ruotsin ja Norjan välisen yhteistyön kehittämisessä.

Bioresurssien ja muiden ekosysteemipalveluiden käytettävyys ja kestävyys

Bioresursseilla tarkoitetaan strategiassa kaikkea bioperäistä materiaalia kuten kasveja, eläimiä, mikrobeja ja biojätettä. Bioresurssien saatavuuden perusedellytyksenä on kannattava maa- ja metsätalous sekä kalastus ja vesiviljely. Tällä hetkellä tämä perusedellytys on kaikkea muuta kuin vahvalla pohjalla. Kaikki mainitut toimialat kohtaavat tällä hetkellä merkittäviä haasteita. Pohjanmaan liitto esittääkin, että strategiassa tuotaisiin tämä jollakin tapa esille. Se voisi esimerkiksi olla maininta kansallisen CAP-suunnitelman ja biotalousstrategian toimenpiteiden yhteensovittamisesta maatalouden kannattavuuden kehittämiseksi. Tai maininta kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn säädös- ja toimintaympäristön kehittämistä yhdessä vastuullisten ministeriöiden kanssa.

Arvonlisän kasvattaminen eri sektoreilla

Strategisten painopisteiden toimenpiteiden esittelyn jälkeen strategiassa käydään läpi, miten arvonlisää voidaan kasvattaa biotalouden eri sektoreilla (metsä, elintarvike, energia, vesi ja biomassa, biotalouden palvelut, sekä tekstiili- ja kemianteollisuus). Pohjanmaan liiton mielestä tämä on hyvä tapa tuoda esille, kuinka laajasta teemasta on kyse, kun puhutaan biotaloudesta. Jalostusarvon nostaminen ja uusien innovatiivisten tuotteiden tai menetelmien kehittäminen on eri sektoreita yhdistävä tavoite. Pohjanmaan liiton mielestä osaamisen, tutkimuksen ja tuotekehityksen merkitystä ei voida aliarvioida oli kyseessä mikä tahansa biotalouden sektori. Alueellisten osaamiskeskittymien ja innovaatioekosysteemien hyödyntäminen on Pohjanmaan liiton mielestä kustannustehokkain tapa saavuttaa kansallisen biotalousstrategian kunnianhimoiset tavoitteet.

Suomela Kaj
Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto

Riusala Kimmo
Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto